



การศึกษานาฏยลักษณ์และการอนุรักษ์ทำฟ้อนกลองยาวบ้านโนนภิบาล

อำเภอแกลง จังหวัดมหาสารคาม

The Study of Dance and Conservation of Tha Fon Klong Yao Ban Non Phiban

Kae Dam District Maha Sarakham Province

สุดารัตน์ อาตยะพันธุ์^{1*}, อัครา มะเสนา² และศุภวัฒน์ นามปัญญา³

Sudarat Atayaphan^{1*}, Akra Masena² and Supawat Nampanya³

¹อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

²อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

³อาจารย์ คณะศิลปกรรมและวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹Lecturer from the Faculty of Humanities and Social Sciences Rajabhat Mahasarakham University

²Lecturer from the Faculty of Humanities and Social Sciences Mahasarakham University

³Lecturer from the Faculty of Fine-Applied Arts and Cultural Science Mahasarakham University

*Corresponding Author Email: siangshinone@gmail.com

Received: 30 March 2025

Revised: 17 April 2025

Accepted: 20 April 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาประวัติกลองยาวของชาวบ้านชุมชนบ้านโนนภิบาล อำเภอแกลง จังหวัดมหาสารคาม และ 2. เพื่อศึกษากระบวนการทำรำ และรูปแบบฟ้อนกลองยาวของชาวบ้านชุมชนบ้านโนนภิบาล อำเภอแกลง จังหวัดมหาสารคาม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีเครื่องมือการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต โดยมีกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย จำนวน 7 คน ที่มาจากการเลือกแบบเจาะจง แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากเอกสารต่าง ๆ แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต มาวิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ประวัติกลองยาวของชาวบ้านชุมชนบ้านโนนภิบาล อำเภอแกลง จังหวัดมหาสารคาม เป็นการแสดงศิลปะการฟ้อน (การเต้นรำ) ที่มักจะมีการเล่นกลองยาวประกอบการแสดง โดยในแต่ละการแสดงจะมีการเต้นรำไปตามจังหวะของกลองยาว ซึ่งกลองยาวจะเป็นเครื่องดนตรีหลักที่ทำให้การฟ้อนมีพลังและมีชีวิตชีวา ฟ้อนกลองยาวเป็นการแสดงที่ผสมผสานการเต้นรำและดนตรีอย่างกลมกลืน และ 2) กระบวนการทำรำและรูปแบบฟ้อนกลองยาวของชาวบ้านชุมชนบ้านโนนภิบาล อำเภอแกลง จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ชุดการแสดง ผู้แสดงมักจะใส่ชุดพื้นเมืองอีสานที่มีสีสันสดใส โดยหญิงสาวจะใส่ผ้าซิ่นลายขิดหรือผ้าพื้นเมือง และชายจะสวมเสื้อผ้าลายท้องถิ่น การแต่งกายเหล่านี้สะท้อนถึงความงดงามของวัฒนธรรมอีสาน โดยทำฟ้อน จะเน้นการเคลื่อนไหวของมือที่นุ่มนวลและเท้าที่ก้าวไปตามจังหวะดนตรี การฟ้อนมักจะเป็นการเคลื่อนไหวแบบวงกลมหรือแถวเรียงกัน โดยผู้ฟ้อนจะหันหน้าไปข้างหน้าและเคลื่อนไหวตามกันอย่างกลมกลืน

คำสำคัญ: นาฏยลักษณ์, การอนุรักษ์, ฟ้อนกลองยาว



Abstract

This research consists purposes were 1. to study the history of the long drums of the villagers of Ban Non Phiban Community Ka Dam District Maha Sarakham Province and 2. to study the dance movements and long drum dance patterns of the villagers of Ban Non Phiban Community Ka Dam District Maha Sarakham Province. This is a qualitative research The research instruments are interviews and observation forms The target group of the research is 7 people who were selected purposively. The data collected from various documents, interviews and observation forms were then content analysis. The research results found that 1) the history of the long drum of the villagers of Ban Non Phiban community Ka Dam district Maha Sarakham province is a performance of the art of dancing (dancing) that often includes the playing of a long drum. In each performance, there will be dancing to the rhythm of the long drum, which is the main instrument that makes the dance powerful and lively. The long drum dance is a performance that combines dance and music harmoniously and 2) The dance moves and the long drum dance styles of the villagers of Ban Non Phiban community Ka Dam district Maha Sarakham province found that the performers usually wear brightly colored Isan local costumes. Young women wear khit-patterned sarongs or local fabrics, and men wear local-patterned clothes. These costumes reflect the beauty of Isan culture. The dance moves emphasize soft hand movements and feet that follow the rhythm of the music. The dance is usually a circular or row-like movement, with the dancers facing forward and moving together harmoniously.

Keywords: Dance Symbolism, Preservation, Fon Klong Yao

บทนำ

ความเชื่อของชาวอีสานเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดพิธีกรรมต่าง ๆ โดยมีความพยายามที่จะติดต่อกับวิญญาณ มีการเช่นสรวงบวงสรวง มีการสาธยายเวทมนต์ ผูกสัมพันธ์เป็นบทร้อยกรอง ขับเพ่ จนพัฒนามาเป็นเพลงในพิธีกรรม มีการนำเอาเครื่องดนตรีมาประกอบ หรือมีการพ้องมาช่วยด้วยอีกทางหนึ่ง ดนตรีและการพ้องของภาคอีสานที่เป็นของดั้งเดิมส่วนใหญ่จึงเป็นการพ้องอันเนื่องมาจาก พิธีกรรมและพ้องเพื่อความรื่นเริงหลังการเก็บเกี่ยว หรือมีความสำเร็จในการเพาะปลูก (จารุวรรณ ธรรมวัฒน์, 2531) วัฒนธรรม กลองยาวเดิมใช้ประโยชน์การบรรเลงเพื่อความสนุกสนานในเทศกาลและงานประเพณีที่แสดงให้เห็นความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัวของท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเช่น บุญเดือนสี่ บุญผะเหวดมีขบวนแห่ผ้าผะเหวด บุญเดือนหก บุญบั้งไฟมีขบวนแห่บั้งไฟ และปราสาทผึ้งแล้วขบวนกลองยาวยังถือเป็นส่วนหนึ่งที่เรียกความสนใจแก่ผู้พบเห็น เพิ่มความสนุกสนาน ทุกงานบุญที่มีขบวนแห่ จึงมักมีกลองยาวบรรเลงนำขบวนอยู่เสมอ การแสดงกลองยาวในขบวนมีองค์ประกอบที่สำคัญที่ขาดมิได้เลย คือการพ้องในขบวน หรือที่เรียกว่า พ้องกลองยาวที่เป็นการแสดงท่าทางประกอบกับจังหวะกลองในทำนองต่าง ๆ แสดงออกถึงความสนุกสนานและการมีส่วนร่วมในขบวนแห่และปรากฏในทุกท้องถิ่น โดยเฉพาะวัฒนธรรมกลองยาวที่นิยมเล่นในภาคอีสานมีวิวัฒนาการที่แตกต่าง



กันตามยุคสมัย ระยะเวลาที่มีการช่วงชิงความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละจังหวัด โดยจังหวัดมหาสารคามก็เป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่หยิบยกกลองยาวขึ้นมาเป็นเอกลักษณ์ในช่วงกระตุ้นการท่องเที่ยวไทย (สมบัติ ทับทิมทอง, 2544)

ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านถือเป็นรากฐานสำคัญของอัตลักษณ์ชุมชน โดยเฉพาะ “การฟ้อนกลองยาว” ซึ่งเป็นรูปแบบการแสดงพื้นบ้านที่มีความโดดเด่นและแพร่หลายในหลายพื้นที่ของประเทศไทย โดยเฉพาะในภาคอีสาน การฟ้อนกลองยาวไม่ได้เป็นเพียงกิจกรรมเพื่อความบันเทิงในงานประเพณีเท่านั้น แต่ยังสะท้อนโลกทัศน์ วิถีชีวิต ความเชื่อ และจิตวิญญาณของชุมชนที่สั่งสมผ่านการเคลื่อนไหวของร่างกายอย่างมีจังหวะสอดคล้องกับเสียงดนตรีพื้นบ้าน อย่างไรก็ตาม ในยุคปัจจุบันศิลปะการแสดงพื้นบ้านจำนวนมากกำลังเผชิญกับภาวะการเลือนหายเนื่องจากอิทธิพลของวัฒนธรรมสมัยใหม่ และขาดการส่งต่อองค์ความรู้จากรุ่นสู่รุ่น การศึกษาครั้งนี้จึงมีความสำคัญในการวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะทางนาฏศิลป์ของท่าฟ้อนกลองยาว (นาฏยลักษณ์) และสำรวจแนวทางในการอนุรักษ์และสืบทอดศิลปะการแสดงอันทรงคุณค่านี้ให้คงอยู่ต่อไปอย่างยั่งยืนในบริบทของสังคมไทยร่วมสมัย

อีกทั้ง การฟ้อนกลองยาวเป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านที่มีความสำคัญและมีคุณค่าทางวัฒนธรรมของชุมชนไทย โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งมีการใช้การฟ้อนกลองยาวในงานบุญประเพณีและกิจกรรมสำคัญต่าง ๆ มาอย่างยาวนาน ท่าฟ้อนกลองยาวมีลักษณะเฉพาะที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ ความเชื่อ วิถีชีวิต และความสัมพันธ์ของผู้คนในชุมชนกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว ทั้งยังแสดงออกถึงความรื่นเริง ความสามัคคี และจิตวิญญาณของท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม ด้วยการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในยุคปัจจุบัน ส่งผลให้การสืบทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับท่าฟ้อนกลองยาวเริ่มลดน้อยลง และเสี่ยงต่อการสูญหาย งานวิจัยนี้จึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษานาฏยลักษณ์ของท่าฟ้อนกลองยาวอย่างเป็นระบบ และรวบรวมแนวทางในการอนุรักษ์องค์ความรู้ดังกล่าวให้คงอยู่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สามารถถ่ายทอดสู่คนรุ่นหลังได้อย่างยั่งยืนและเหมาะสมกับบริบทของชุมชนในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะชาวอีสานใช้กลองยาวในขบวนแห่ประเพณีต่าง ๆ เริ่มจากประเพณีที่มีขึ้นในหมู่บ้าน ชาวบ้านก็จะรวมตัวกันนำกลองยาวมาแสดง เช่น แห่นาค แห่ผ้าป่า แห่สงกรานต์ แห่พระเวส หรืออาจใช้แห่กิจกรรมสร้างสรรค์อื่น ๆ เป็นวัฒนธรรมบันเทิงของชาวบ้านที่ขาดไม่ได้ ฟ้อนกลองยาวที่เป็นการแสดงท่าทางประกอบกับจังหวะกลองในทำนองต่าง ๆ แสดงออกถึงความสนุกสนานและการมีส่วนร่วมในขบวนแห่ โดยเฉพาะวัฒนธรรมกลองยาวที่นิยมเล่นในภาคอีสานมีวิวัฒนาการที่แตกต่างกันตามยุคสมัย

ดังนั้น จากความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยเล็งเห็นการแสดงกลองยาวและกระบวนท่าฟ้อนกลองยาว ของชุมชนบ้านโนนภิบาล อำเภอกมลา จังหวัดมหาสารคาม ที่มีเอกลักษณ์ของท้องถิ่นและเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในขบวนแห่กลองยาว จึงมีความสนใจที่จะศึกษาประวัติของฟ้อนกลองยาวเพื่อสร้างสรรค์กระบวนท่าฟ้อนกลองยาว และยังเป็นการอนุรักษ์และสืบสานการฟ้อนกลองยาวให้คงเอกลักษณ์ของท้องถิ่นและเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ พัฒนาชุมชนท้องถิ่น อีกทั้ง ยังเป็นการส่งเสริมการออกกำลังกายให้กับชาวบ้านชุมชนบ้านโนนภิบาล อำเภอกมลา จังหวัดมหาสารคาม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติกลองยาวของชาวบ้านชุมชนบ้านโนนภิบาล อำเภอกมลา จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษากระบวนท่ารำ และรูปแบบฟ้อนกลองยาวของชาวบ้านชุมชนบ้านโนนภิบาล อำเภอกมลา จังหวัดมหาสารคาม



การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยนี้มีวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง อาทิ ศราวดี ภูษมศรี (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องถวญถน แอนพอน : สักการะธรรมเนียมการพอน บวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในความเชื่อชาวอีสาน พบว่า การพอนเพื่อใช้ในการถวญถนเป็นเครื่องสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้น เป็นการนำเอาความสวยงามที่แฝงไปด้วยความอ่อนช้อยของท่ารำ โดยได้นำเสนอถึงการแสดง การร่อนน้อมถ่อมตนและให้ความเคารพสูงสุดต่อสิ่งที่สักการะ โดยมองตามหลักการ ทางนาฏยศิลป์นั้นสามารถวิเคราะห์ถึงปรากฏการณ์ทางสังคมได้ว่า วัฒนธรรมการพอนเพื่อถวญถนสักการะหรือการแสดงความเคารพเป็นอีกหนึ่งธรรมเนียมปฏิบัติ ซึ่งนำมาช่วยในการจัดการกลุ่มคนหรือรวมกลุ่มคนให้เป็นหนึ่งเดียว โดยนำนาฏยศิลป์ มาเป็นตัวเชื่อมระหว่างความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์และความสามัคคีของประชาชนในพื้นที่ ดังที่จะเห็นได้ว่าทั้งในรูปแบบสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในพระพุทธศาสนาหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่คนทั่วไปให้ความเคารพนับถือนั้นจะมีการถวญถนสักการะด้วยการพอนรำเสมอตาม แนวคิดความเชื่อของชาวอีสาน ส่วนสิทธิศักดิ์ จำปาแดง (2561) ได้ศึกษาทดลองยาวในวิถีวัฒนธรรมของชาวอำเภอลำปำ จ.มหาสารคาม พบว่า การละเล่นกลองยาวของชาวอำเภอลำปำ จ.มหาสารคาม เกิดขึ้นมาตั้งแต่โบราณและเล่นสืบทอดรุ่นต่อรุ่นกันมาโดยตลอด จนกระทั่งมานิยมเล่นกันมากเมื่อมี การประกวด กลองยาวในงานประเพณีออนซอนกลองยาวชาววาปีของดีพื้นบ้านเมื่อ ปี พ.ศ. 2539 เป็นต้นมาสภาพปัจจุบันการละเล่นและการแข่งขันทางวัฒนธรรม ที่มีผลกระทบ ต่อเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม อำเภอลำปำ จ.มหาสารคาม ด้านการผลิต กลองยาว กลุ่มผู้ผลิตกลองยาว 4 กลุ่ม คือ 1) นายเที่ยง พินทะปะกัง 2) กลุ่มผลิตกลองยาวบ้านตลาด 3) กลุ่มผลิตกลองยาวบ้านโคก 4) กลุ่มผลิตกลอง ยาวบ้านจอกขวาง การผลิตกลองยาวในยุคแรก ใช้วิธีการผลิตแบบภูมิปัญญาชาวบ้าน คือไม่มีเครื่องจักรมาใช้ในการทำงาน ต่อมาได้พัฒนาโดยการ นำเครื่องจักรเข้ามาใช้ ทำให้กลองยาวได้คุณภาพและมาตรฐานมากขึ้นจนเป็นที่ต้องการของ คณะกลองยาว ด้านการแสดงวัฒนธรรมกลองยาว ปัจจุบันพบว่ามีจำนวนมากกว่า 15 คณะ สำหรับ โอกาสในการแสดงกลองยาวนั้นพอสรุปได้ 2 ลักษณะ คือ แห่นาขบวนในงานบุญ หรือ งานประเพณี แห่กัณฑ์หลอน แห่กฐิน แห่ผ้าป่า แห่นาค แห่ในงานรื่นเริงของ แต่ละท้องถิ่น กับแสดงในโอกาสประกวดหรือแข่งขัน โดยเฉพาะงานประเพณี ออนซอนกลองยาวชาววาปีของดี พื้นบ้านเป็นประจำทุกปี

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การศึกษานาฏยลักษณ์และการอนุรักษ์ท่าพอนกลองยาว มีความเกี่ยวข้องกับท่าพอนกลองยาวที่มีองค์ประกอบหลากหลาย อาทิ การใช้มือ เท้า และลำตัวในการแสดงออกถึงความสนุกสนาน ความเคารพต่อธรรมชาติ และการสื่อสารกับผู้ชม ซึ่งล้วนสะท้อนวิถีชีวิตและความเชื่อของชุมชน การอนุรักษ์ท่าพอนกลองยาวยังคงอาศัยระบบการเรียนรู้แบบดั้งเดิมคือ “การเรียนรู้จากการลงมือทำ” โดยมีผู้เฒ่าผู้แก่และครูภูมิปัญญาเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันพบว่าการสืบทอดเริ่มลดลงเนื่องจากกระแสวัฒนธรรมสมัยใหม่และการขาดแรงจูงใจในหมู่เยาวชน นักวิจัยจึงเสนอแนวทางอนุรักษ์ผ่านการบูรณาการกับกิจกรรมในโรงเรียน การสร้างเครือข่ายผู้สืบทอด และการจัดกิจกรรมวัฒนธรรมร่วมสมัย เพื่อให้ท่าพอนกลองยาวยังคงเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีชีวิตและสืบทอดได้อย่างยั่งยืน



วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ ผู้รู้ หรือผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย จำนวน 7 คน ที่มาจากการเลือกแบบเจาะจง
2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ ประกอบด้วย

2.1 แบบสัมภาษณ์ (Interview) ประกอบด้วย 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 ประเด็นข้อคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended) อีกทั้ง ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญช่วยตรวจสอบ กลั่นกรอง จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ (1) ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา (2) ผู้เชี่ยวชาญด้านโครงสร้างข้อคำถาม และ (3) ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาสาระสำคัญ ตลอดจน ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ไปทดลอง (Try Out) สัมภาษณ์กับกลุ่มทดลองที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายจริง จำนวน 30 คน เพื่อหาข้อบกพร่อง ข้อแก้ไข ข้อเสนอแนะให้แบบสัมภาษณ์มีความถูกต้องและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

2.2 แบบสังเกต (Observation) คือ ผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) เพื่อเฝ้าดูพฤติกรรมของผู้แสดงท่าพ้องกลองยาวในสถานการณ์จริง เช่น ขณะซ้อม ขณะขึ้นแสดงในงานประเพณี หรือในกิจกรรมชุมชน การสังเกตครอบคลุมถึงจังหวะการเคลื่อนไหว ท่าทาง สีตา การจัดขบวน การใช้ อุปกรณ์ประกอบ เช่น กลองยาว ผ้าแพรว หรือเครื่องแต่งกาย ตลอดจน บรรยากาศโดยรวมและปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้แสดงกับผู้ชม และผู้วิจัยจะจดบันทึกรายละเอียดที่เห็นโดยตรง และอาจใช้กล้องวิดีโอหรือภาพถ่ายเพื่อเก็บข้อมูลในเชิงลึก เพื่อนำไปวิเคราะห์ ลักษณะเฉพาะของท่าพ้อง องค์ประกอบของนาฏศิลป์ รวมถึงวัฒนธรรมที่แฝงอยู่ในการแสดง จากนั้น จึงถอดรหัสเชิงนาฏยลักษณ์ เช่น การแยกแยะท่าพ้องเป็นหมวดหมู่ การจัดลำดับท่ารำ การวิเคราะห์ความหมาย หรือแรงบันดาลใจที่มาจากวิถีชีวิตของชาวบ้านในพื้นที่ เป็นต้น

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย และ 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ (Document Research) อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย และการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ศึกษาประวัติกลองยาวของชาวบ้านชุมชนบ้านโนนภิบาล อำเภอแกลง จังหวัดมหาสารคาม

ผลการวิจัยพบว่า การพ้องกลองยาวอีสาน เป็นการแสดงศิลปะการพ้อง (การเต้นรำ) ที่มักจะมีการเล่นกลองยาวประกอบการแสดง โดยในแต่ละการแสดงจะมีการเต้นรำไปตามจังหวะของกลองยาว ซึ่งกลองยาวจะเป็นเครื่องดนตรีหลักที่ทำให้การพ้องมีพลังและมีชีวิตชีวา พ้องกลองยาวเป็นการแสดงที่ผสมผสานการเต้นรำและดนตรีอย่างกลมกลืน และมักจะใช้ในงานบุญ งานประเพณี หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเฉลิมฉลองในภาคอีสาน ซึ่งพ้องกลองยาวมักจะมีการเต้นรำในลักษณะที่มีการ



เคลื่อนไหวของมือและเท้าไปตามจังหวะที่กลองยาวตี การเต้นรำนี้จะไม่ใช่การเต้นรำที่มีท่าทางซับซ้อนมากนัก แต่จะเป็นการเคลื่อนไหวที่ลื่นไหลและมีความสุขสนุกสนานตามจังหวะที่กลองยาวตี ซึ่งกลองยาว เป็นเครื่องดนตรีพื้นบ้านที่มีความสำคัญในวัฒนธรรมอีสานมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะในการแสดงเพื่อความสุขสนุกสนานและสร้างความสามัคคีในชุมชน ซึ่งชาวบ้านชุมชนบ้านโนนภิบาล ก็ได้สืบทอดศิลปะการตีกลองยาวจากรุ่นสู่รุ่นมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ โดยกลองยาวในชุมชนนี้ มีความตั้งใจในการรวมกลุ่มเพื่อสร้างความรื่นเริงในงานบุญ งานประเพณีต่าง ๆ ในชุมชน และต่อมา ได้มีการพัฒนาเครื่องดนตรีและการแสดงให้มีความสุขสนุกสนานยิ่งขึ้น กลุ่มกลองยาวบ้านโนนภิบาลไม่เพียงแต่แสดงในชุมชนเท่านั้น แต่ยังได้รับเชิญไปแสดงในงานสำคัญระดับอำเภอและจังหวัด ทำให้ชื่อเสียงของกลองยาวบ้านโนนภิบาลเป็นที่รู้จักกว้างขวางยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังถือเป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนในชุมชนให้หันมารักและสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นอีกด้วย ในปัจจุบัน กลองยาวบ้านโนนภิบาลได้กลายเป็นหนึ่งในเอกลักษณ์ของชุมชนที่มีคุณค่าทั้งทางด้านวัฒนธรรมและสังคม และมีแนวโน้มที่จะพัฒนาต่อไปเพื่อใช้เป็นสื่อกลางในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เป็นต้น

2. ศึกษากระบวนการทำรำและรูปแบบฟ้อนกลองยาวของชาวบ้านชุมชนบ้านโนนภิบาล อำเภอแกลง จังหวัดมหาสารคาม

ผลการวิจัยพบว่า ชุดการแสดง ผู้แสดงมักจะใส่ชุดพื้นเมืองอีสานที่มีสีสันสดใส โดยหญิงสาวจะใส่ผ้าซิ่นลายขิดหรือผ้าพื้นเมือง และชายจะสวมเสื้อผ้าลายทอถิ่น การแต่งกายเหล่านี้สะท้อนถึงความงดงามของวัฒนธรรมอีสาน โดยทำฟ้อน จะเน้นการเคลื่อนไหวของมือที่นุ่มนวลและเท้าที่ก้าวไปตามจังหวะดนตรี การฟ้อนมักจะเป็นการเคลื่อนไหวแบบวงกลมหรือแถวเรียงกัน โดยผู้ฟ้อนจะหันหน้าไปข้างหน้าและเคลื่อนไหวตามกันอย่างกลมกลืน ฟ้อนกลองยาวอีสานเป็นส่วนหนึ่งของการสืบทอดวัฒนธรรมดนตรีและการแสดงพื้นบ้านที่มีอายุยาวนาน ฟ้อนกลองยาวไม่เพียงแต่เป็นการแสดงที่ช่วยเพิ่มความสุขสนุกสนาน แต่ยังเป็นการแสดงถึงความกลมกลืนระหว่างดนตรีและการเคลื่อนไหว โดยการแสดงดังกล่าวยังสะท้อนถึงความร่วมมือและการเชื่อมโยงของชุมชนในภาคอีสาน ฟ้อนกลองยาวจะใช้ในงานเทศกาลหรือพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น งานบุญบั้งไฟ ในงานนี้จะมีการฟ้อนกลองยาวร่วมกับการเล่นกลองยาวเพื่อเป็นการสักการะและเฉลิมฉลอง งานบุญข้าวประดับดิน ในงานนี้จะมีการฟ้อนกลองยาวเพื่อนำความสุขและความเจริญรุ่งเรืองมาสู่ชุมชน งานสงกรานต์ ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ ฟ้อนกลองยาวมักจะเป็นหนึ่งในกิจกรรมที่ใช้แสดงออกถึงความสนุกสนานและความสามัคคีในชุมชน ฟ้อนกลองยาวจึงถือเป็นการแสดงที่มีความสำคัญและเป็นตัวแทนของศิลปะพื้นบ้านอีสานที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน



ภาพประกอบที่ 2 ตัวอย่างทำฟ้อนกลองยาว (ที่มา: สุภารัตน์ อาคมะพันธุ์, 2567)



ฟ้อนกลองยาวบ้านโนนภิบาล เป็นการแสดงศิลปะพื้นบ้านที่มีความโดดเด่นและมีชื่อเสียงในภาคอีสาน โดยเฉพาะในพื้นที่ จังหวัดอุบลราชธานี ที่บ้านโนนภิบาลในอำเภอตระการพืชผล ฟ้อนกลองยาวบ้านโนนภิบาลได้รับการยกย่องว่าเป็นหนึ่งใน สัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น ซึ่งมีความสำคัญในการแสดงออกถึงความเชื่อและประเพณีของชุมชน



ภาพประกอบที่ 3 สาธิตและต่อกระบวนท่าฟ้อนกลองยาว (ที่มา: สุดารัตน์ อาคมะพันธ์, 2567)

ฟ้อนกลองยาวบ้านโนนภิบาล มีรากฐานจากการผสมผสานระหว่างการเล่นรำพื้นบ้านและการเล่นกลองยาว ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีพื้นบ้านที่มีเสียงดังและมีพลัง ที่มักจะใช้ในงานบุญ งานประเพณี และเทศกาลต่าง ๆ ฟ้อนกลองยาวบ้านโนนภิบาล เริ่มมีชื่อเสียงในช่วงหลายสิบปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะในงานบุญบั้งไฟและงานเทศกาลต่าง ๆ ของหมู่บ้าน การฟ้อนกลองยาวในชุมชนนี้ไม่เพียงแต่เป็นการแสดงความสนุกสนานและความสุข แต่ยังถือเป็นการสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อขอพรให้หมู่บ้านและชุมชนได้รับความเจริญรุ่งเรือง และเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่นไปสู่คนรุ่นหลัง ฟ้อนกลองยาวบ้านโนนภิบาล มีความเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นและแตกต่างจากฟ้อนกลองยาวในพื้นที่อื่น ๆ เพราะจะมีการเคลื่อนไหวที่ร่าเริงและมีท่าทางที่บ่งบอกถึงความเชื่อและความศรัทธาของผู้แสดงในหมู่บ้าน



ภาพประกอบที่ 4 ลักษณะการรำและรูปแบบเครื่องแต่งกาย (ที่มา: สุดารัตน์ อาคมะพันธ์, 2567)



เครื่องแต่งกาย ผู้ที่พ่อนจะสวมใส่ชุดพื้นเมืองอีสาน เช่น ผ้าซิ่นหรือผ้าพื้นเมือง และเสื้อผ้าพื้นเมือง ซึ่งจะช่วยเสริมให้การพ่อนดูสวยงามและมีสีสันมากยิ่งขึ้น



ภาพประกอบที่ 5 รูปแบบเครื่องแต่งกายของพ่อนกลองยาวบ้านโนนภิบาล (ที่มา: สุดารัตน์ อาคมะพันธ์, 2567)

การใช้กลองยาว กลองยาวที่ใช้จะมีลักษณะเป็นกลองขนาดใหญ่ที่ทำจากไม้ทองถิ่นและใช้หนังสัตว์หุ้มที่ปลายกลองทั้งสองข้าง การตีของกลองยาวจะเป็นจังหวะที่เร็วและแข็งแรง ซึ่งทำให้การพ่อนมีพลังและมีชีวิตชีวา

ความสำคัญของพ่อนกลองยาวบ้านโนนภิบาล พ่อนกลองยาวบ้านโนนภิบาล ไม่ได้เป็นแค่การแสดงเพื่อความบันเทิง แต่ยังเป็นการสะท้อนถึงความเป็นอยู่และวัฒนธรรมของคนในชุมชน โดยการพ่อนกลองยาวจะช่วยให้ผู้คนในชุมชนรวมตัวกัน ทำให้เกิดความสามัคคีและเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในหมู่บ้าน

นอกจากนี้ ยังเป็นเครื่องมือในการสืบสานและอนุรักษ์ประเพณีดั้งเดิมที่มีมาแต่โบราณ การพ่อนกลองยาวบ้านโนนภิบาล ยังถือเป็นส่วนหนึ่งของการแสดงออกทางศิลปะที่เป็นเอกลักษณ์ของอีสาน และเป็นการสร้างความภาคภูมิใจให้กับคนในชุมชนและท้องถิ่น



ภาพประกอบที่ 6 รูปแบบแถวท่าพ่อนกลองยาว (ที่มา: สุดารัตน์ อาคมะพันธ์, 2567)



ฟ้อนกลองยาวบ้านโนนภิบาล จึงถือเป็นหนึ่งในมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของภาคอีสานที่ยังคงได้รับความนิยมและความสนใจจากทั้งคนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาประวัติกลองยาวของชาวบ้านชุมชนบ้านโนนภิบาล อำเภอแกลง จังหวัดมหาสารคาม

ผลการวิจัยพบว่า การฟ้อนกลองยาวอีสาน เป็นการแสดงศิลปะการฟ้อน (การเต้นรำ) ที่มักจะมีการเล่นกลองยาวประกอบการแสดง โดยในแต่ละการแสดงจะมีการเต้นรำไปตามจังหวะของกลองยาว ซึ่งกลองยาวจะเป็นเครื่องดนตรีหลักที่ทำให้การฟ้อนมีพลังและมีชีวิตชีวา ฟ้อนกลองยาวเป็นการแสดงที่ผสมผสานการเต้นรำและดนตรีอย่างกลมกลืน และมักจะใช้ในงานบุญงานประเพณี หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเฉลิมฉลองในภาคอีสาน ซึ่งฟ้อนกลองยาวมักจะมีการเต้นรำในลักษณะที่มีการเคลื่อนไหวของมือและเท้าไปตามจังหวะที่กลองยาวตี การเต้นรำนี้จะไม่ใช่การเต้นรำที่มีท่าทางซับซ้อนมากนัก แต่จะเป็นการเคลื่อนไหวที่ลื่นไหลและมีความสุขสนุกสนานตามจังหวะที่กลองยาวตี ซึ่งกลองยาว เป็นเครื่องดนตรีพื้นบ้านที่มีความสำคัญในวัฒนธรรมอีสานมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะในการแสดงเพื่อความสนุกสนานและสร้างความสามัคคีในชุมชน ซึ่งชาวบ้านชุมชนบ้านโนนภิบาล ก็ได้สืบทอดศิลปะการตีกลองยาวจากรุ่นสู่รุ่นมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ โดยกลองยาวในชุมชนนี้ มีความตั้งใจในการรวมกลุ่มเพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่นในงานบุญ งานประเพณีต่าง ๆ ในชุมชน และต่อมา ได้มีการพัฒนาเครื่องดนตรีและการแสดงให้มีความสนุกสนานยิ่งขึ้น กลุ่มกลองยาวบ้านโนนภิบาลไม่เพียงแต่แสดงในชุมชนเท่านั้น แต่ยังได้รับเชิญไปแสดงในงานสำคัญระดับอำเภอและจังหวัด ทำให้ชื่อเสียงของกลองยาวบ้านโนนภิบาลเป็นที่รู้จักกว้างขวางยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังถือเป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนในชุมชนให้หันมารักและสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นอีกด้วย ในปัจจุบัน กลองยาวบ้านโนนภิบาลได้กลายเป็นหนึ่งในเอกลักษณ์ของชุมชนที่มีคุณค่าทั้งทางด้านวัฒนธรรมและสังคม และมีแนวโน้มที่จะพัฒนาต่อไปเพื่อใช้เป็นสื่อกลางในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เป็นต้น

2. เพื่อศึกษากระบวนการทำรำและรูปแบบฟ้อนกลองยาวของชาวบ้านชุมชนบ้านโนนภิบาล อำเภอแกลง จังหวัดมหาสารคาม

พบว่า ชุดการแสดง ผู้แสดงมักจะใส่ชุดพื้นเมืองอีสานที่มีสีสันสดใส โดยหญิงสาวจะใส่ผ้าซิ่นลายขิดหรือผ้าพื้นเมืองและชายจะสวมเสื้อผ้าลายท้องถิ่น การแต่งกายเหล่านี้สะท้อนถึงความงดงามของวัฒนธรรมอีสาน โดยท่าฟ้อน จะเน้นการเคลื่อนไหวของมือที่นุ่มนวลและเท้าที่ก้าวไปตามจังหวะดนตรี การฟ้อนมักจะเป็นการเคลื่อนไหวแบบวงกลมหรือแถวเรียงกัน โดยผู้ฟ้อนจะหันหน้าไปข้างหน้าและเคลื่อนไหวตามกันอย่างกลมกลืน ฟ้อนกลองยาวอีสานเป็นส่วนหนึ่งของการสืบทอดวัฒนธรรมดนตรีและการแสดงพื้นบ้านที่มีอายุยาวนาน ฟ้อนกลองยาวไม่เพียงแต่เป็นการแสดงที่ช่วยเพิ่มความสุขสนุกสนาน แต่ยังเป็นการแสดงถึงความกลมกลืนระหว่างดนตรีและการเคลื่อนไหว โดยการแสดงดังกล่าวยังสะท้อนถึงความร่วมมือและการเชื่อมโยงของชุมชนในภาคอีสาน ฟ้อนกลองยาวจะใช้งานเทศกาลหรือพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น งานบุญบั้งไฟ ในงานนี้จะมีการฟ้อนกลองยาวร่วมกับการเล่นกลองยาวเพื่อเป็นการสักการะและเฉลิมฉลอง งานบุญข้าวประดับดิน ในงานนี้จะมีการฟ้อนกลองยาวเพื่อนำความสุขและความเจริญรุ่งเรืองมาสู่ชุมชน งานสงกรานต์ ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ ฟ้อนกลองยาวมักจะเป็นหนึ่งในกิจกรรมที่ใช้แสดงออกถึงความ



สนุกสนานและความสามัคคีในชุมชน ฟ้อนกลองยาวจึงถือเป็นการแสดงที่มีความสำคัญและเป็นตัวแทนของศิลปะพื้นบ้านอีสานที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน

การอภิปรายผล

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

การศึกษากระบวนการทำรำ และรูปแบบฟ้อนกลองยาวของชาวบ้านชุมชนบ้านโนนภิบาล อำเภอแกลง จังหวัดมหาสารคาม เป็นการศึกษาเพื่อที่จะอนุรักษ์กระบวนการทำฟ้อนกลองยาวของชุมชนที่มีอยู่แล้ว และกำลังจะสูญหายเนื่องจากไม่มีผู้ใดสานต่อ และเป็นสมบัติที่มีคุณค่าของชุมชน โดยการนำแนวคิดและทฤษฎีมาวิเคราะห์ในส่วนของการกระบวนการศึกษา ประกอบด้วย 1) การนำทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมมาศึกษากระบวนการแพร่กระจายของวงกลองยาวและกระบวนการทำรำในชุมชนบ้านโนนภิบาล เป็นกรณีศึกษาที่น่าสนใจมาก ทฤษฎีนี้ช่วยให้เราเข้าใจถึงวิธีที่วัฒนธรรมถูกถ่ายทอดและเปลี่ยนแปลงผ่านสังคมและระหว่างสังคมได้ดียิ่งขึ้น 2) การนำทฤษฎีสุนทรียศาสตร์มาใช้ในการศึกษากลองยาวของบ้านโนนภิบาล เป็นการใช้กรอบคิดที่เน้นการเข้าใจความงามและประสบการณ์ทางอารมณ์ที่เกิดขึ้นจากการแสดงกลองยาว ทฤษฎีนี้สามารถช่วยเปิดเผยถึงความหมายและผลกระทบทางวัฒนธรรมที่กลองยาวมีต่อชุมชนได้อย่างลึกซึ้ง 3) การใช้ทฤษฎีสัญญะวิทยาการศึกษาท่าฟ้อนกลองยาวของบ้านโนนภิบาล เป็นวิธีในการค้นหาความหมายและการสื่อสารที่แฝงอยู่ในท่าฟ้อนและการแสดงกลองยาว ทฤษฎีนี้มุ่งเน้นการศึกษาสัญลักษณ์และวิธีการที่สัญลักษณ์เหล่านั้นถูกใช้เพื่อสื่อสารความหมายในบริบททางวัฒนธรรมของชุมชน ดังนั้น การศึกษานี้สามารถเปิดเผยข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับฟังก์ชันและการรับรู้ของท่าฟ้อนในสังคมบ้านโนนภิบาล ซึ่งการนำแนวคิดนาฏยลักษณะมาศึกษาเกี่ยวกับฟ้อนกลองยาวบ้านโนนภิบาลเป็นการใช้กรอบทฤษฎีที่มุ่งเน้นการศึกษาลักษณะเฉพาะของการเต้นรำและการแสดงที่สามารถบ่งบอกถึงความเฉพาะเจาะจงของวัฒนธรรมหรือชุมชนนั้น ๆ นาฏยลักษณะไม่เพียงแต่ช่วยให้เข้าใจถึงลักษณะของท่าเต้นเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการแปลความหมายและการสื่อความสำคัญทางสังคมและวัฒนธรรมผ่านท่าทางและการเคลื่อนไหวด้วย คือ 1) การศึกษาลักษณะท่าฟ้อน นาฏยลักษณะจะช่วยให้เราเข้าใจลักษณะของท่าฟ้อนกลองยาวในบ้านโนนภิบาล เช่น ท่าทาง, จังหวะ, การใช้พื้นที่ในการเต้น, และการประสานงานระหว่างนักเต้น ซึ่งสามารถบ่งบอกถึงค่านิยมและความเชื่อในชุมชน 2) ความหมายและสัญลักษณ์ การศึกษาด้วยแนวคิดนี้ยังรวมถึงการค้นหาความหมายที่ซ่อนอยู่ในแต่ละท่าฟ้อน ทำให้เข้าใจว่าทำไมชุมชนจึงเลือกใช้ท่าเหล่านี้ในการแสดง และท่าทางเหล่านั้นมีสัญลักษณ์หรือความหมายอะไรที่สำคัญต่อชุมชน 3) การแสดงอัตลักษณ์วัฒนธรรม ท่าฟ้อนอาจสะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชนผ่านการแสดงที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น การเสริมความเข้มแข็งของความเป็นชุมชน การฉลองเทศกาลหรือพิธีกรรมที่มีความสำคัญ 4) การเชื่อมโยงเรื่องราวและตำนาน บางครั้งท่าฟ้อนอาจมีการเชื่อมโยงกับเรื่องราวหรือตำนานท้องถิ่น ซึ่งการศึกษาท่าฟ้อนเหล่านี้ อาจช่วยเล่าเรื่องราวเหล่านั้นผ่านการเต้นรำได้ สอดคล้องกับจุฑารัตน์ ยิ่งยง และกฤติกา สอนเสนา (2564) การศึกษานาฏยลักษณ์และการอนุรักษ์ท่าฟ้อนกลองยาวเป็นการศึกษาเชิงวัฒนธรรมที่มุ่งเน้นการวิเคราะห์รูปแบบ ท่วงท่า และลีลาการฟ้อนของกลองยาว ซึ่งเป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านที่มีความสำคัญในชุมชนไทย โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ที่กลองยาวไม่ได้เป็นเพียงเครื่องดนตรีประกอบการแสดงเท่านั้น แต่ยังเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมชุมชนที่แสดงถึงความสามัคคี ความสนุกสนาน และการสื่อสารทางวัฒนธรรมในการศึกษานาฏยลักษณ์นั้น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์องค์ประกอบทางการฟ้อนที่สะท้อนเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เช่น ท่วงท่าการเคลื่อนไหวมือ เท้า ลำตัว ไปจนถึงจังหวะการฟ้อนที่สอดคล้องกับเสียงกลอง



และดนตรีฉะนั้น การศึกษาครั้งนี้ จึงมีคุณูปการต่อการพัฒนาแนวทางในการรักษาและส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม โดยแนะนำให้มีการรวบรวมข้อมูลเชิงระบบ การจัดตั้งกลุ่มฟ้อนกลองยาวในระดับชุมชน และการสร้างพื้นที่ในการแสดงออกของคนรุ่นใหม่ เพื่อให้ศิลปะพื้นบ้านประเภทนี้คงอยู่และพัฒนาไปอย่างยั่งยืน

ข้อค้นพบ หรือองค์ความรู้ใหม่

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยสามารถจำแนกข้อค้นพบการวิจัยได้ ดังนี้

1. นาฏยลักษณะของท่าฟ้อนกลองยาว

1.1 องค์ประกอบท่าฟ้อน คือ ท่าฟ้อนกลองยาวของบ้านโนนภิบาลมีลักษณะเฉพาะที่ผสมผสานการเคลื่อนไหวของร่างกายที่สอดคล้องกับจังหวะกลองยาว โดยมีท่าทางที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน

1.2 การสื่อความหมาย คือ ท่าฟ้อนมีการสื่อสารเรื่องราวผ่านการเคลื่อนไหว เช่น การเลียนแบบกิจกรรมประจำวัน การแสดงความรักต่อธรรมชาติ และการเฉลิมฉลองในเทศกาลต่าง ๆ

2. กระบวนการอนุรักษ์และถ่ายทอด

2.1 การถ่ายทอดความรู้ คือ การสืบทอดท่าฟ้อนกลองยาวยังคงดำเนินผ่านการเรียนรู้จากผู้เฒ่าผู้แก่และปราชญ์ชาวบ้าน โดยมีการฝึกซ้อมร่วมกันในชุมชนและในงานประเพณี

2.2 ความท้าทาย คือ การขาดแคลนผู้สืบทอดรุ่นใหม่และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมทำให้การอนุรักษ์ประสบปัญหา จำเป็นต้องมีการส่งเสริมและสนับสนุนจากทั้งภาครัฐและเอกชน

3. แนวทางการอนุรักษ์และส่งเสริม

3.1 การจัดกิจกรรมในโรงเรียน คือ บูรณาการท่าฟ้อนกลองยาวเข้าสู่กิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อปลูกฝังความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่เยาวชน

3.2 การจัดงานเทศกาลวัฒนธรรม คือ ส่งเสริมการจัดงานเทศกาลที่เน้นการแสดงท่าฟ้อนกลองยาว เพื่อสร้างความสนใจและการมีส่วนร่วมจากประชาชนทั่วไป

3.3 การบันทึกและเผยแพร่ คือ จัดทำสื่อบันทึกท่าฟ้อนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น วิดีโอ หนังสือ หรือแอปพลิเคชัน เพื่อใช้ในการเรียนรู้และเผยแพร่สู่สาธารณชน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ควรมีการฝึกอบรมและการสอน จัดตั้งโรงเรียนหรือชมรมที่มีหลักสูตรเฉพาะเกี่ยวกับการเรียนรู้ท่าฟ้อนกลองยาว ให้การอบรมโดยผู้ที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ เพื่อรักษาคุณภาพและความเข้าใจที่ถูกต้องในการแสดง

1.2 ควรจัดงานและการแสดงสาธารณะ จัดงานประจำปีหรือเทศกาลที่จัดลงและแสดงท่าฟ้อนกลองยาวของบ้านโนนภิบาล เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมและให้ประชาชนทั่วไปได้เห็นถึงความงดงามของศิลปะนาฏศิลป์ท้องถิ่น



2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 วิเคราะห์โอกาสในการพัฒนา “ท่าพื่อนคลองยาว” เป็นผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ เช่น การแสดงร่วมสมัย
- 2.2 สำรวจความเป็นไปได้ในการพัฒนาเป็นกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว หรือมรดกทางวัฒนธรรมเชิงเศรษฐกิจ

เอกสารอ้างอิง

- จุฑารัตน์ ยิ่งยง และกฤติกา สอนเสนา. (2564). *การศึกษานาฏยลักษณ์และการอนุรักษ์ท่าพื่อนคลองยาวบ้านโนนภิบาล อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคาม*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- จารุวรรณ ธรรมวัฒน์. (2531). *ความเชื่อของชาวอีสานและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้อง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศราวดี ภูษมศรี. (2562). ถวายแด่ แอน์พื่อน : สักการะธรรมเนียมการพื่อน บวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในความเชื่อชาวอีสาน. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 11(1), 187-206.
- สมบัติ ทับทิมทอง. (2544). *การเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมคลองยาวในภาคอีสาน*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สิทธิศักดิ์ จำปาแดง. (2561). *คลองยาวในวิถีวัฒนธรรมของชาวอำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคาม*. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 10(1), 91-109.